

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 517/2012-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. novembra 2012 predbežne prerokoval sťažnosť P. K., L., zastúpeného advokátkou JUDr. I. Z., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 36 ods. 1 a 2 a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 11 ods. 1 a 4 Listiny základných práv a slobôd a práva na majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 Co 527/2011-133 z 20. júna 2012, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. K. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. septembra 2012 doručená sťažnosť P. K., L. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 36 ods. 1 a 2 a čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy v spojení s čl. 11 ods. 1 a 4 listiny a práva na majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Co 527/2011-133 z 20. júna 2012, ktorou žiadal vydať tento nález:

„Základné práva sťažovateľa P. K.,... (i) na súdnu ochranu podľa Čl. 46 ods. 1, ods. 2 a podľa Čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s Čl. 36 ods. 1, ods. 2 a Čl. 37 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, (ii) na spravodlivé súdne konanie podľa Čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, (iii) vlastníť majetok podľa Čl. 20 ods. 1, ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s Čl. 11 ods. 1, ods. 4 Listiny základných práv a slobôd, (iv) na ochranu majetku podľa Čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu Bratislava v konaní vedenom pod sp. zn.: 4 Co 527/2011 a jeho rozsudkom zo dňa 20. 06. 2012 vydaným pod č. k. 4 Co 527/2011-133 porušené boli.

Rozsudok Krajského súdu Bratislava vydaný dňa 20.06.2012 v konaní vedenom pod sp. zn.: 4 Co 527/2011 sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

Krajský súd Bratislava je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu vo výške podľa vyčíslenia na účet právneho zástupcu sťažovateľa.“

Ako vyplynulo zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu a z jej príloh, sťažovateľ bol ako žalobca účastníkom konania vedeného pred Okresným súdom Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 42 C 361/2010, v ktorom sa proti S., B. (ďalej len „žalovaný“), domáhal nahradenia prejavu vôle žalovaného, že ako prevodca so sťažovateľom ako nadobúdateľom uzatvára zmluvu o bezodplatnom prevode vlastníckeho práva k (novovytvorenej) parc. č. C KN 571/132, ostatná plocha o výmere 11 240 m² v podiele

7543/11240, k. ú. Č., v cene 25 039,01 €. Sťažovateľ v žalobe uviedol, že právoplatným rozhodnutím Obvodného pozemkového úradu v D. č. D/2007/00279-3 z 19. apríla 2007 o nároku oprávnenej osoby P. S., C., uplatnenom podľa zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z. z.“) bolo rozhodnuté tak, že P. S. sa priznáva právo na náhradu k nehnuteľnostiam v k. ú. M. z dôvodu, že splňa podmienky reštitučného nároku k týmto pozemkom, avšak v dôsledku toho, že pozemky po prechode na štát prešli do vlastníctva fyzických osôb, nie je možné ich vydať. V bode 3 tohto rozhodnutia sa konštatuje, že oprávnenej osobe sa prevedú bezplatne do vlastníctva iné pozemky vo vlastníctve štátu v primeranej výmere a bonite, v akej boli jeho pôvodné pozemky, a to ak možno v tej istej obci, v ktorej sa nachádza prevažná časť pôvodných pozemkov, ak s tým oprávnená osoba súhlasí, alebo oprávnenej osobe sa poskytne finančná náhrada. V žalobe doručenej okresnému súdu sťažovateľ uviedol, že ako nadobúdateľ uzatvoril 27. októbra 2009 s P. S. ako prevodcom zmluvu o postúpení práv priznaných P. S. právoplatným rozhodnutím Obvodného pozemkového úradu v D. č. D/2007/00279-3 z 19. apríla 2007, na základe ktorej nadobudol postavenie oprávnenej osoby. Ako oprávnená osoba potom sťažovateľ 27. októbra 2009 požiadal žalovaného o doriešenie svojho nároku na vydanie náhradných pozemkov vo vlastníctve štátu a ako náhradné pozemky žiadal vydať pozemky v k. ú. Č. Príslušný územný organizačný útvar žalovaného vypracoval pre sťažovateľa žiadosť o udelenie súhlasu na poskytnutie náhrady v inom katastrálnom území, súhlas na vypracovanie návrhu zmluvy o bezodplatnom prevode vlastníctva pozemkov, štatutárny orgán žalovaného udelil súhlas na plnenie nároku žalovaným sťažovateľovi a Rada fondu ako kontrolný orgán žalovaného 26. novembra 2009 uznesením č. 1631 odporučila štatutárnym orgánom žalovaného vyriešiť nárok sťažovateľa navrhovaným spôsobom. Sťažovateľ sa 13. apríla 2010 dostavil na príslušný územný organizačný útvar žalovaného a podpísal tam žalovaným pripravený návrh zmluvy o bezodplatnom prevode vlastníctva k pozemku v k. ú. Č. zapísanému na LV č. 449 ako pozemok parc. č. reg. „E“ 2155 o výmere 11 509 m² v 1/1, v dohodnutej cene 25 039,01 €. Zmluva bola predložená generálnemu riaditeľstvu žalovaného, aby ju podpísal za prevodcu štatutárny orgán žalovaného. Organizačný útvar žalovaného predložil generálnemu riaditeľstvu spolu

so sťažovateľom podpísaným návrhom zmluvy aj svoje stanovisko, z ktorého vyplýva, že postup je v súlade s platnými právnymi predpismi, ako aj internými predpismi žalovaného. Všetky podmienky vyplývajúce zo zákona č. 503/2003 Z. z., z jeho vykonávacieho predpisu nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 142/2009 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupe Slovenského pozemkového fondu pri poskytovaní náhradných pozemkov, ako aj vnútorného predpisu žalovaného, a to interného pokynu generálneho riaditeľa č. 9/2009, ktorým sa upravujú zásady a postup Slovenského pozemkového fondu pri poskytovaní reštitučných náhrad, boli v prípade sťažovateľa splnené. Žalovaný so sťažovateľom napriek tomu zmluvu o bezodplatnom prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam neuzatvoril. V žalobe (a aj neskôr v priebehu konania) poukázal sťažovateľ na to, že v rovnakom čase žalovaný obdobné zmluvy s inými osobami uzatvoril, a to aj v prípadoch, v ktorých bola poskytnutá reštitučná náhrada v iných okresoch, než v ktorých sa nachádzala nehnuteľnosť, ktorej vydaniu bránila prekážka. Z toho vyplýva, že žalovaný pri rozhodovaní o tom, s kým zmluvu podpíše, postupuje svojvoľne. Sťažovateľ poukázal aj na to, že v procese výberu náhradného pozemku si vybral katastrálne územie zo zoznamu predloženého mu žalovaným a konkrétnu parcelu už vyberal žalovaný sám.

O žalobe sťažovateľa rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 42 C 361/2010-94 z 26. augusta 2011 tak, že žalobu zamietol a zaviazal sťažovateľa na náhradu trov konania.

Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ odvolanie a navrhol rozsudok okresného súdu zmeniť a žalobe vyhovieť, prípadne rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie okresnému súdu. Poukázal na to, že okresný súd vec nesprávne právne posúdil, pretože nie je správny záver okresného súdu, podľa ktorého sú reštitučné nároky neprevoditeľné, naopak, tieto možno prevádzať, pretože majú povahu pohľadávky, teda práva zo záväzkového vzťahu založeného zákonom.

O podanom odvolaní rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 4 Co 527/2011-133 z 20. júna 2012 tak, že rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil.

Rozsudok krajského súdu č. k. 4 Co 527/2011-133 z 20. júna 2012 v spojení s rozsudkom okresného súdu č. k. 42 C 361/2010-94 z 26. augusta 2011 nadobudol právoplatnosť 9. júla 2012.

Tvrdené porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 47 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 36 ods. 1 a 2 a čl. 37 ods. 3 listiny, práva na

spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy v spojení s čl. 11 ods. 1 a 4 listiny a práva na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu postupom a rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 527/2011-133 z 20. júna 2012 odôvodnil sťažovateľ tým, že krajský súd pri formulovaní svojho právneho názoru vychádzal z nepochopenia procesu reštitúcie – pracoval s pojmom reštitučné konanie, avšak toto má dve oddelené fázy. Najprv sa rozhoduje o splnení podmienok samotnej reštitúcie a v prípade oprávnenosti uplatneného nároku na navrátenie vlastníctva, ak nie je možné vlastníctvo ku konkrétnemu pozemku prinavrátiť, o priznaní oprávnenej osobe práva na náhradu. Vo vzťahu k oprávnenej osobe v tomto prípade bolo rozhodnuté o tom, že spĺňa podmienky reštitúcie a bolo jej priznané aj právo na náhradu. Druhá fáza reštitučného konania je charakteristická tým, že náhradný pozemok je oprávnenej osobe vydávaný zmluvou o bezodplatnom prevode vlastníctva, pričom sa už postupuje podľa Občianskeho zákonníka. Žiadne ustanovenie právneho poriadku v čase uzatvorenia zmluvy o postúpení pohľadávky nevylučovalo voľnú dispozíciu oprávnenej osoby s jej už priznaným nárokom počas jej života ako s akýmkoľvek iným majetkovým právom. Zákon č. 503/2003 Z. z. je vo vzťahu k Občianskemu zákonníku normou špeciálnou, sám upravuje právne nástupníctvo iba pre prípad smrti oprávnenej osoby, a preto možnosť postúpenia pohľadávky treba posudzovať podľa Občianskeho zákonníka. Názor krajského súdu, podľa ktorého reštitučný nárok nemá záväzkový charakter, je názorom ojedinelým, sťažovateľ už v priebehu konania poukazoval na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Cdo 182/2007 vo veci mimosúdnej rehabilitácie a poukazuje aj na závery (českej) odbornej literatúry. Navyše, zákon č. 503/2003 Z. z. je normou súkromného práva, v oblasti ktorého platí zásada, podľa ktorej čo nie je zákonom zakázané, je dovolené. Novela zákona č. 503/2003 Z. z. vykonaná zákonom č. 139/2010 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov nezaložila možnosť prevádzania práv vyplývajúcich z reštitučných nárokov, ale mala za cieľ (ako to vyplýva aj z dôvodovej správy k nej) zvýšiť transparentnosť prevodu práv vyplývajúcich z reštitučných nárokov. Záver krajského súdu, podľa ktorého je zmluva o postúpení práv uzatvorená sťažovateľom absolútne neplatná pre obchádzanie zákona, uvrhuje sťažovateľa (ale aj iné už

uspokojené oprávnené osoby) do právnej neistoty. Navyše, aj Slovenský pozemkový fond postupovanie reštitučných nárokov vo svojich interných predpisoch vždy pripúšťal. Sťažovateľ svoju žalobu založil nielen na samotnej zmluve o postúpení práv, ale aj na tvrdení, že splnil všetky zákonné aj interné podmienky Slovenského pozemkového fondu na uzatvorenie zmluvy o bezodplatnom prevode nehnuteľností, zmluva prešla kontrolami na rôznych stupňoch riadenia Slovenského pozemkového fondu a bola interne schválená na uzatvorenie. Ak nakoniec napriek všetkému Slovenský pozemkový fond zmluvu neuzatvoril, konal svojvoľne a znemožnil sťažovateľovi užívať jeho majetok, to všetko navyše v situácii, keď s inými (v sťažnosti označenými) osobami v rovnakom postavení obdobné zmluvy uzatvoril. Ani štát nesmie mariť uspokojenie veriteľov z pohľadávok, ktorých existencia bola potvrdená rozhodnutím orgánu verejnej moci. Krajský súd preto aplikoval právne normy svojvoľne a svoj postup navyše nesprávne a nedostatočne odôvodnil.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc,

návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

Ako vyplýva z obsahu i petitu sťažnosti, sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 47 ods. 3 ústavy v spojení s čl. 36 ods. 1 a 2 a čl. 37 ods. 3 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy v spojení s čl. 11 ods. 1 a 4 listiny a práva na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu postupom a rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 527/2011-133 z 20. júna 2012.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 36 ods. 2 listiny kto tvrdí, že bol ukrátený na svojich právach rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takeého rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nemožno vylúčiť preskúmavanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd podľa listiny.

Podľa čl. 37 ods. 3 listiny všetci účastníci sú si v konaní rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.

Podľa čl. 11 ods. 1 listiny každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 11 ods. 4 listiny vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné len vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za náhradu.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

K porušeniu týchto sťažovateľových práv postupom a rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Co 527/2011-133 z 20. júna 2012 malo dôjsť tým, že krajský súd svoje rozhodnutie nedostatočne a nesprávne odôvodnil a dotknuté ustanovenia právnych predpisov navyše aplikoval svojvoľne, čím poprel ich účel a zmysel.

Krajský súd rozsudok č. k. 4 Co 527/2011-133 z 20. júna 2012 odôvodnil takto:

„Odvolací súd preskúmal rozhodnutie prvostupňového súdu podľa ustanovenia § 212 ods. 1 O.s.p. v rozsahu uvádzanom v odvolaní navrhovateľa a podľa uplatnených dôvodov bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.). Zistil, že prvostupňový súd na zistenie skutkového stavu vo veci samej vykonal dostatočné dokazovanie, ktoré podrobne uviedol v odôvodnení rozhodnutia, z preukázaného vyvodil správne závery a tieto aj posúdil podľa prislúchajúcich právnych noriem. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením tohto rozhodnutia, na ktoré poukazuje (§ 219 ods. 2 O.s.p.). ...

Súd prvého stupňa v danej veci, s ohľadom na to, že skutkový stav veci v podstate nebol sporný, sa sústredil na jej právne posúdenie a zisťoval, či podľa právnych predpisov, ktoré na vec vzťahoval (čl. 2 ods. 2 Ústavy, § 2 ods. 1, ods.2, ods. 3, § 3 ods. 1, ods. 3, ods. 4, § 5 ods. 2, § 6 ods. 1, ods. 2 a ods. 5 zák. č. 503/2003 Z. z., § 34 ods. 1, ods. 2, ods. 3 a ods. 4 zák. č. 330/1991 Zb.) je navrhovateľ aktívne vecne legitimovaný na podanie návrhu voči Slovenskému pozemkovému fondu, aby mu bola uložená povinnosť uzatvoriť s ním zmluvu o bezodplatnom prevode konkrétne označeného pozemku v B. na základe postúpenia práv oprávnenou osobou a teda, či odporca má povinnosť uzavrieť s navrhovateľom túto konkrétnu zmluvu. Odvolací súd, zhodne so súdom prvého stupňa i účastníkmi konania, považoval za podstatné pre rozhodnutie zodpovedanie tejto otázky. So súdom prvého stupňa sa stotožnil i v tom, že navrhovateľ nie je legitimovaný domáhať sa voči odporcovi uzavretia zmluvy pripojenej k žalobnému návrhu a aj s odôvodnením tohto záveru, na ktorom súd založil napadnuté rozhodnutie.

Na podporu záveru súdu prvého stupňa odvolací súd uvádza, že pri posudzovaní konkrétnej zmluvy o postúpení pohľadávky je podstatným, že v reštitučnom konaní, predmetom ktorého je vydanie nehnuteľnosti, by sa tretia osoba, v prospech ktorej bola postúpená pohľadávka, v podobe nároku na vydanie veci, stala oprávnenou osobou, hoci štatút oprávneného v zmysle osobitného zákona nikdy nespĺňala, a v súdnom konaní sa domáha celkom špecifického práva na vydanie nehnuteľnosti, ktoré sa podľa reštitučného zákona spätne viaže výlučne na oprávnenú osobu (§ 2 ods. 1, ods. 3 zák. č. 503/2003 Z. z.) S okruhom oprávnených osôb bezprostredne súvisí ustanovenie § 2 ods. 2 zák. č. 503/2003 Z. z., ktoré upravuje právne nástupníctvo (sukcesiu) v prípade, ak osoba, ktorej vlastníctvo k pozemku prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osobe v prípadoch uvedených v § 3, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v § 5, alebo ak bola

pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu. Toto ustanovenie má bez pochyb kogentnú povahu a jednoznačne smeruje k odškodneniu len tých osôb, ktoré spĺňajú štatút osoby oprávnenej. Ustanovenia zák. č. 503/2003 Z. z. totiž nemožno vykladať izolovane, ale vo vzájomnej súvislosti a so zreteľom na účel, ktorý sa prijatím tejto právnej úpravy sleduje. Ak špeciálna právna úprava kogentne upravuje sukcesiu (nástupníctvo), možnosť cesie (postúpenia) reštitučného nároku ako pohľadávky v zmysle ustanovenia § 524 ods. 1 Občianskeho zákonníka na tretie osoby tu neprichádza do úvahy. Postúpiť pohľadávky si môžu medzi sebou len oprávnené osoby.

Reštitučný nárok na vydanie veci nie je bez ďalšieho možné považovať za pohľadávku, pretože ide o majetkovú hodnotu, ktorá zakladá medzi povinnou osobou a oprávnenou osobou vzťah, ktorý nemá záväzkovo právny charakter. Ide o vzťah sui generis, ktorý obsahuje znaky práva absolútnej povahy (viaže sa výlučne na osoby oprávnené, ktorých status je v zákone presne definovaný), ako aj prvky vecnoprávne (nárok na vydanie veci uplatnený na súde je osobitnou vlastníckou žalobou žijúceho pôvodného vlastníka odňatej veci, prípadne jeho závetných či zákonných dedičov). Nejde tu teda o právo na reivindikáciu podľa všeobecnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku, ale o uplatnenie špeciálneho postupu ustanoveného reštitučným zákonom. Zmluva o postúpení pohľadávky, ktorou navrhovateľ preukazoval uplatňovaný nárok je absolútne neplatná v zmysle ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka, lebo svojim účelom odporuje zák. č. 503/2003 Z. z. v znení účinnom do prijatia jeho novely zák. č. 139/2010 Z. z. Možnosť previesť nárok oprávnenej osoby na tretiu osobu bola pripustená až novelou zák. č. 503/2003 Z. z. vykonanou zák. č. 139/2010 Z. z., s účinnosťou od 01.06.2010 a to jeho § 6 ods. 12 v prípade, ak sa oprávnenej osobe poskytuje náhradný pozemok, ktorý je už konkrétne určený (dohodnutý) za predpokladu, že táto zmluva je uzatvorená písomne a obsahuje úradne osvedčené podpisy účastníkov zmluvy. Pri posudzovaní konkrétnej zmluvy o postúpení pohľadávky by nebolo možné obísť ani to, že postúpiť možno len existujúci nárok, t. j. že postupujúca osoba spĺňajúca zákonné predpoklady oprávnenej osoby povinnú osobu na vydanie veci riadne vyzvala a že jej predmetom môže byť len určitá a existujúca pohľadávka a zmluva tomuto nevyhovovala a teda by bola neplatnou aj v zmysle ustanovenia § 37 Obč. zák. preto, že nie je určitá.

Odvolací súd potom, čo nezistil pochybenia súdu prvého stupňa pri hodnotení dôkazov vykonaných v konaní a právnom posudzovaní veci, napadnutý rozsudok podľa § 219 ods. 1 O.s.p. ako vecne správny potvrdil.“

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca, prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako právne vec posúdil. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Podľa § 219 ods. 2 OSP ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Vychádzajúc z týchto ústavne významných úvah zaoberal sa ústavný súd posúdením obsahu napadnutého rozhodnutia z uvedených hľadísk a dospel k záveru, že krajský súd na argumentáciu sťažovateľa reagoval primeraným spôsobom, vysporiadal sa s okolnosťami, ktoré majú pre vec podstatný význam a ktoré dostatočne objasňujú skutkový

a právny základ rozhodnutia, a do odôvodnenia svojho rozhodnutia uviedol postup, akým dospel k svojmu rozhodnutiu. Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu je zrejmé, že dôvodom, pre ktorý nebolo možné vyhovieť žalobe sťažovateľa, bolo to, že sťažovateľ v konaní nepreukázal svoju aktívnu legitimáciu na podanie žaloby o nahradenie prejavu vôle proti Slovenskému pozemkovému fondu.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 a čl. 47 ústavy, čl. 36 a čl. 37 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

Krajský súd sa stotožnil s názorom okresného súdu na aktívnu vecnú legitimáciu sťažovateľa v spore tak, ako bola posúdená v rozsudku okresného súdu. Okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že pri svojom rozhodovaní vychádzal z toho, že

„odporca bol ako právnická osoba zriadený priamo zák. č. 330/1991 Zb. (§ 34 ods. 1) a je povinný vykonávať svoju činnosť podľa tohto zákona a osobitných predpisov vo verejnom záujme... odporca je subjektom verejného práva... môže konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobilom, ktorý ustanovuje zákon. Zákony č. 503/2003 Z. z. a 330/1991 Zb., neupravujú vydávanie náhradných pozemkov iným než oprávneným osobám... Navrhovateľ však takouto osobou nie je, preto odporca voči nemu nemá právnu povinnosť vydať náhradné pozemky, a navrhovateľ nemá právny nárok voči odporcovi na vydanie takýchto pozemkov.“.

Ústavný súd považuje takto formulované princípy aktívnej legitímácie sťažovateľa za zodpovedajúce právnej úprave i záverom právnej teórie. Preto aj ústavný súd považuje za správny záver okresného súdu i krajského súdu o tom, že sťažovateľovi nepatrí právo domáhať sa žalobou proti Slovenskému pozemkovému fondu nahradenia jeho prejavu vôle previesť mu do vlastníctva v žalobe označené pozemky.

Krajský súd v tomto kontexte navyše zdôraznil, že *„ustanovenia zák. č. 503/2003 Z. z. nemožno vykladať izolovane, ale vo vzájomnej súvislosti a so zreteľom na účel, ktorý sa prijatím tejto právnej úpravy sleduje. Ak špeciálna právna úprava kogentne upravuje sukcesiu (nástupníctvo), možnosť cesie (postúpenia) reštitučného nároku ako pohľadávky v zmysle ustanovenia § 524 ods. 1 Občianskeho zákonníka na tretie osoby tu neprichádza do úvahy. ... Reštitučný nárok na vydanie veci nie je bez ďalšieho možné považovať za pohľadávku, pretože ide o majetkovú hodnotu, ktorá zakladá medzi povinnou osobou a oprávnenou osobou vzťah, ktorý nemá záväzkovo právny charakter. Ide o vzťah sui generis, ktorý obsahuje znaky práva absolútnej povahy (viaže sa výlučne na osoby oprávnené, ktorých status je v zákone presne definovaný), ako aj prvky vecnoprávne (nárok na vydanie veci uplatnený na súde je osobitnou vlastníckou žalobou žijúceho pôvodného vlastníka odňatej veci, prípadne jeho závetných či zákonných dedičov). Nejde tu teda o právo na reivindikáciu podľa všeobecnej úpravy obsiahnutej v občianskom zákonníku, ale o uplatnenie špeciálneho postupu ustanoveného reštitučným zákonom. Zmluva o postúpení pohľadávky, ktorou navrhovateľ preukazoval uplatnený nárok je absolútne neplatná..., lebo*

svojim účelom odporuje zák. č. 503/2003 Z. z. v znení účinnom do prijatia jeho novely zák. č. 139/2010 Z. z.“.

Ústavný súd nepovažoval tento právny názor krajského súdu, na ktorom založil potvrdenie napadnutého rozsudku okresného súdu, za svojvoľný či arbitrárny. Aplikácia príslušných ustanovení zákona č. 503/2003 Z. z., zákona Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, obvodných pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 330/1991 Zb.“) a Občianskeho zákonníka na vec sťažovateľa krajským súdom nepoprela ich účel a zmysel. Krajský súd podľa názoru ústavného súdu postupoval aj v súlade so zásadou ústavne konformného výkladu, pretože nepoužil taký výklad dotknutých ustanovení, ktorý by poprel realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb.

Na rozdiel od sťažovateľa zastáva preto ústavný súd názor, podľa ktorého výkon súdnej moci krajským súdom vo veci sťažovateľa rešpektoval procesné pravidlá aj požiadavku rozumného výkladu hmotného práva.

Pokiaľ sťažovateľ argumentoval v sťažnosti rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 182/2007 z 27. novembra 2007, ústavný súd považuje za potrebné poukázať na to, že predmetom konania v tejto veci bolo rozhodovanie o zmene účastníkov na strane žalobcu a išlo o žalobu o vydanie veci založenú na odlišnom právnom predpise, a to zákone č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov. Už len preto závery najvyššieho súdu v tejto veci nemožno mechanicky aplikovať na vec sťažovateľa. Ústavný súd je navyše toho názoru, že vo veci sťažovateľa sa aplikoval nielen zákon č. 503/2003 Z. z., ale aj zákon č. 330/1991 Zb., t. j. predpisy verejného práva a žalovaným bol Slovenský pozemkový fond, ktorý je subjektom verejného práva. Navyše, zatiaľ čo vo veci vedenej pred najvyšším súdom pod sp. zn. 4 Cdo 182/2007 bola predmetom konania nehnuteľnosť odňatá (a tým špecifikovaná), predmetom konania vo veci sťažovateľa bol náhradný pozemok, ktorého špecifikácia nebola záväzne ustálená žiadnym spôsobom – ani dohodou účastníkov (ktorá uzatvorená nebola), a to ani v čase uzatvorenia zmluvy

o postúpení práv a ani v čase podania žaloby sťažovateľom. Tieto odlišnosti oboch vecí bránia aplikovať názor najvyššieho súdu vyslovený vo veci sp. zn. 4 Cdo 182/2007 na vec sťažovateľa.

Posudzujúc obsah novelizácie zákona č. 503/2003 Z. z. vykonanej zákonom č. 139/2010 Z. z. účinnej od 1. júna 2010 je ústavný súd toho názoru, že bez ohľadu na dovtedajšiu sťažovateľom tvrdenu prax Slovenského pozemkového fondu až táto zmena právnej úpravy umožnila v režime zákona č. 503/2003 Z. z. (a zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov) akékoľvek „prevody nárokov“ a aj to iba pre prípady v nej výslovne definované, t. j. pre prípady, ak sa náhrada poskytuje v pozemkoch a je dohodnutý konkrétny náhradný pozemok za predpokladu uzatvorenia písomnej zmluvy oprávnenou osobou s tretou osobou s úradne osvedčenými podpismi účastníkov zmluvy. Vo veci sťažovateľa v čase uzatvorenia zmluvy o postúpení práv, od ktorej svoje tvrdené právo odvodzuje (27. októbra 2009), jednak táto právna úprava ešte účinná nebola a jednak v danom čase nebol dohodnutý konkrétny náhradný pozemok.

Pre úplnosť ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, pokiaľ ide o výber konkrétneho prostriedku ochrany tvrdeneho práva sťažovateľom, že sťažovateľ sa v konaní pred okresným súdom domáhal nahradenia prejavu vôle žalovaného previesť mu bezodplatne konkrétny pozemok bez toho, aby takáto povinnosť vo vzťahu ku konkrétnemu pozemku žalovanému vyplývala zo všeobecne záväzného právneho predpisu.

Ústavný súd zároveň nezistil v konaní krajského súdu ani porušenie princípu rovnosti účastníkov konania (sťažovateľa a Slovenského pozemkového fondu), resp. princípu rovnosti zbraní. Ostatne, ani sťažovateľ tieto svoje tvrdenia vyplývajúce z petitu jeho sťažnosti bližšie neodôvodnil.

Z týchto dôvodov odmietol ústavný súd podľa § 25 ods. zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie jeho základného práva na súdnu a inú

právnú ochranu podľa čl. 46 a čl. 47 ústavy, čl. 36 a čl. 37 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namietal i porušenie čl. 20 ústavy v spojení s čl. 11 ods. 1 a 4 listiny a čl. 1 dodatkového protokolu rozsudkom krajského súdu s odôvodnením, že rozhodnutím krajského súdu mu bolo znemožnené užívanie jeho vlastníctva, resp. stratil legitímnu nádej na nadobudnutie náhradného pozemku do svojho vlastníctva, hoci podľa svojho presvedčenia splnil všetky zákonné podmienky.

Ústavný súd sa najprv zaoberal posúdením toho, či vo vzťahu k náhradnému pozemku platilo, že ide o „majetok“ sťažovateľa v zmysle čl. 1 dodatkového protokolu. Za majetok v zmysle čl. 1 dodatkového protokolu podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva sa považuje nielen existujúci majetok vo vlastníctve fyzickej alebo právnickej osoby, teda veci alebo iné aktíva, ktorých vlastníkom je táto osoba, ale i majetok, nadobudnutie vlastníctva ku ktorému môže fyzická alebo právnická osoba legitímne očakávať.

Ako je zrejmé z tvrdení sťažovateľa, podľa jeho názoru mu svedčila legitímna nádej na nadobudnutie náhradného pozemku, pretože splnil všetky zákonom ustanovené podmienky. Tieto tvrdenia sťažovateľa by mohli byť správne, avšak iba v prípade, že ich sťažovateľ skutočne splnil. Ako však už bolo uvedené vo vzťahu k tvrdeniam sťažovateľa o porušení čl. 46 a čl. 47 ústavy, čl. 36 a čl. 37 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd je toho názoru, že záver okresného súdu i krajského súdu o tom, že sťažovateľ nepreukázal splnenie podmienok nadobudnutia vlastníctva k náhradnému pozemku, je nielen ústavne konformný, ale aj správny.

V situácii, keď sťažovateľ nesplnil zákonné podmienky na vznik jeho nároku, nemožno uvažovať ani o legitímnej nádeji na nadobudnutie vlastníctva k náhradnému pozemku. Sťažovateľ nemohol v čase vydania rozhodnutia krajského súdu legitímne bez splnenia zákonných podmienok očakávať, že náhradný pozemok získa, keď nesplnil

podmienky nadobudnutia vlastníckeho práva k nemu, a to bez ohľadu na skorší postup Slovenského pozemkového fondu v jeho veci.

Z uvedených dôvodov sťažovateľovi nepatrila podľa názoru ústavného súdu legitímna nádej na nadobudnutie vlastníckeho práva k náhradnému pozemku, a preto je vylúčené, aby rozhodnutím krajského súdu došlo k porušeniu jeho práva na majetok tak, ako je toto právo garantované v čl. 1 dodatkového protokolu (a rovnako aj v čl. 20 ústavy a čl. 11 listiny).

Z uvedeného je zrejmé, že napadnutým rozhodnutím krajského súdu nemohlo dôjsť k porušeniu označeného práva sťažovateľa pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím krajského súdu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, a z tohto dôvodu ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti rozhodol ústavný súd tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. novembra 2012